ពួកខ្មែរវៀតមិញមិនដែលបានទទួលតំណែងជាថ្នាក់ដឹកនាំនៅក្នុងអង្គការបដិវត្តកម្ពុជាទេ សូម្បីកាលពីនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧០និង១៩៧១ ដែលពួកគេកាន់កាប់កិច្ចការរដ្ឋពីថ្នាក់ភូមិដល់ថ្នាក់តំបន់ (ដែលស្ថិតក្រោមយួនត្រួតត្រា) ក៏ដោយ ។ មានភស្តុតាងដូចជាកម្មាភិបាលយោធាខ្មែរវៀតមិញខ្លះបានត្រូវគេបន្ថយឋានន្តរសក្តិដែលខ្លួនធ្លាប់មាននៅវៀតណាមខាងជើង ។ នៅពេលណាមួយ ពួកគេរួមទាំងកម្មាភិបាលនយោបាយនឹងត្រូវកំចាត់ចោលដោយពួកប៉ុលពត ។ ហេតុនេះហើយបានជានៅពេលឡើងកាន់អំណាច ប៉ុលពតនិងក្រុមរបស់គាត់បានរក្សាទុកបក្ស និងរចនាសម្ពន្ធយោធាឲ្យនៅឯករាជ្យពីវៀតណាម ។ **វិធីប្រើរនុកក្នុង** របស់ហាណូយដើម្បីត្រួតត្រាបដិវត្តរបស់ខ្មែរកុម.បានត្រូវទទួលការវាយបកវិញ ។

ក្រោយពេលទម្លាក់សីហនុភ្លាម យួនកុម.បានបង្កើតគណៈកម្មាធិការសម្ពន្ធការដើម្បីចាត់ចែងទំនាក់ទំនងរវាងយួនខាងជើងនិងទ័ពវៀតកុងមួយផ្នែក និងមួយផ្នែកទៀតជាមួយខ្មែរកុម. ។ គណៈកម្មាធិការសម្ពន្ធការមានការកិច្ចចំបាច់ពីរ ។ **ទីមួយ ផ្តល់ដំណឹងដល់ខ្មែរកុម.អំពីគោលការណ៍នយោបាយរបស់ប.ក.វ.** (បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម) ជាពិសេស ថាតើវៀតណាមគិតយ៉ាងម៉េចក្នុងការតស៊ូប្រឆាំងនឹងស.រ.អ. ។ ភារកិច្ចធំមួយទៀតដែរគឺជួយខ្មែរក្នុងការផ្តល់អ្នកជំនាញការផ្នែកយោធា ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ផ្នែកសន្តិសុខ និងផ្នែកពេទ្យ ។ **ទីពីរ ជាភារកិច្ចលាក់មុខ គឺមានមុខងារក្នុងការជួយដោះស្រាយជម្លោះរវាងទ័ពខ្មែរក្រហមនិងយួនកុម.** ។ គណៈកម្មាធិការសម្ពន្ធការមានឈ្មោះមួយទៀតថា គណៈកម្មាធិការក្រុមប្រឹក្សា ។

៥_ការប្រឈមមុខដាក់គ្នាជាលើកដំបូងរវាងទ័ពយួនកុម.និងខ្មែរកុម.

ក្នុងរយៈពេលពីរឆ្នាំក្រោយរដ្ឋប្រហារលន់ណុល ថ្វីបើហាណូយមានការប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងការដឹកនាំក្រុមខ្មែរបះបោរក៏ដោយ ក៏នៅតែមានការប៉ះទង្គិចគ្នាជារឿយៗរវាងយួនកុម.និងខ្មែរក្រហមនៅពេលដែលទ័ពព្រៃខ្មែរកើនចំនួនច្រើនឡើងយ៉ាងចាប់រហ័ស ។ សូម្បីតែមុនឆ្នាំ១៩៧០ ក៏មេដឹកនាំកំពូលប.ក.ក.បានសន្និដ្ឋានដែរថា **យួនមិនមែនជាសម្ពន្ធមិត្តគួរជាទីទុកចិត្តបានឡើយ** ។ ពេលដែលប.ក.ក.បានសម្រេចថាងើបបះបោរប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលសីហនុក្នុងឆ្នាំ១៩៦៨ យួនកុម.បានប្រកែកមិនគាំទ្រ ។ ប៉ុន្តែបើទោះជារដ្ឋប្រហារលន់ណុលឆ្នាំ១៩៧០បានប្តូរទិសនយោបាយរបស់ហាណូយនៅកម្ពុជា ដើម្បីឲ្យយួននិងខ្មែរកុម.មានសត្រូវរួមក៏ដោយ ក៏ភាពលេចឡើងផ្លែនៃបំណងត្រួតត្រារបស់ហាណូយទៅលើក្រុមខ្មែរបះបោរ ហាក់ដូចជាបានធ្វើឲ្យមេដឹកនាំប.ក.ក.ងាកបែរទៅប្រឆាំងនឹងយួនកុម.វិញ ។ នៅក្នុងសម័យប្រជុំសភាបក្ស ខែកញ្ញា១៩៧១ **មេប.ក.ក.បានតាំងចិត្តថា យួនជា"សត្រូវដ៏ធំ"** យូរអង្វែងរបស់កម្ពុជា ។ សេចក្តីសម្រេចចិត្តមួយក៏បានធ្វើឡើងដើម្បីដេញទ័ពនិងកម្មាភិបាលយួនកុម.ចេញ ។

បើគិតទៅតាម **សនិទានភាព** *(ភាពសមហេតុសមផល)* នៃសេចក្ដីសម្រេចចិត្តរបស់ប.ក.ក.នេះ គេគួរកត់សំគាល់ថា នៅពេលនោះកងទ័ពរដ្ឋាភិបាលលន់ណុលមានចំនួនច្រើនជាងទ័ពកុម្មុយនិស្តនៅស្រុកខ្មែរ ហើយដែលបីភាគបួននៃទ័ពកុម្មុយនិស្តទាំងនោះជាជនជាតិយួន ។

សំខាន់ជាងនេះទៅទៀត គឺថាកាលណោះយួនកុម.មិនទាន់បានជ្រួតជ្រាបពីនយោបាយរបស់ប.ក.ក.នៅឡើយទេ ។ ឯកសារមួយរបស់យួនវៀតកុងដែលបានផ្សាយដល់គ្រប់កងឯកភាពយួនកុម.ប្រតិបត្តិការក្នុងកម្ពុជានៅខែតុលា១៩៧១ បានធ្វើឱ្យមានការប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះជម្លោះរវាង"កងកម្លាំងជាមិត្ត និងកងកម្លាំងរបស់យើង" ។ ឯកសារនោះនិយាយអំពីតម្រូវការ ដើម្បីកែលម្អនូវ"គុណវិបត្តិទាំងឡាយដែលប៉ះពាល់ដល់មិត្តភាពនៃបក្ស និងប្រទេសទាំងពីរ" ។ ប៉ុន្តែឯកសារនោះមិនបានដៅបញ្ជាក់ថា ជម្លោះនោះជាចេតនានយោបាយរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទេ និងបានសុំឱ្យមានការសម្រុះសម្រួលអាកប្បកិរិយាពីខាងភាគីកម្មាភិបាលនិងកងទ័ពយួនៈ

> **"តើយើងដោះស្រាយទំនាស់ដែលតែងកើតមានឡើងជារឿយៗរវាងភាគីទាំងពីរនេះឲ្យបានត្រឹមត្រូវដោយរបៀបណា ? ជាមួយនឹងកម្លាំងប្រយុទ្ធដ៏ធំមួយដែលប្រតិបត្តិការនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ការប៉ះទង្គិចគ្នានៃភាគីទាំងសងខាងគឺជាការមួយដែលគេចមិនផុត ។ ប្រជាជនទាំងពីរមានភាពខុសប្លែកគ្នាមួយ ។ យើងត្រូវខំធ្វើការប្រឹងប្រែងជាវិជ្ជមាន ដើម្បីកាត់បន្ថយនិងដោះស្រាយនូវទំនាស់នេះឲ្យបានសមស្រប ដោយគេមានការព្រួយបារម្ភចំពោះបក្សទាំងពីរ និងប្រជាជននៃប្រទេសទាំងពីរ ។**
>
> **យើងត្រូវរក្សាភាពស្ងប់ស្ងៀមនិងភាពមិនលំអៀង ដើម្បីពិនិត្យមើលឲ្យបានត្រឹមត្រូវថាតើវិបត្តិនោះបណ្ដាលមកពីខាងយើង ពីខាងខ្មែរ ឬពីខាងសត្រូវ ។ យើងត្រូវយល់ថា ការទទួលខុសត្រូវនៃបក្សរបស់យើង គឺដើម្បីរឹតចំណងសាមគ្គីភាពរវាងបក្សខ្មែរនិងបក្សវៀតណាមដើម្បីផ្ចាញ់សត្រូវរួម ។"**

មួយខែបន្ទាប់ពីសេចក្ដីសម្រេចបណ្ដេញរបស់មេប.ក.ក.មក កុំថាឡើយដល់ទៅយួនកុម. សូម្បីតែមេខ្មែរបះបោរខ្លះក៏មិនបានដឹងពីរឿងនេះផង ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧២ ក្នុងពេលដែលកងឯកភាពធំៗជាច្រើនរបស់យួនខាងជើងបានដកចេញដោយស្ម័គ្រចិត្តពីកម្ពុជាដើម្បីវាយលុកវៀតណាមខាងត្បូង កម្មាភិបាលខ្លះនៃហ្វ៊ុងក៏ត្រូវបានបញ្ជាមិនឲ្យទាក់ទងនឹងយួនដែរ ។ សារាចរមួយចេញពីគណៈកម្មាធិការហ្វ៊ុងតំបន់២៥ *(ក្នុងខេត្តកណ្ដាល)* បានដាក់បញ្ជាថាៈ

> **"នៅពេលដែកដែលិខិតធ្វើដំណើររបស់កម្មាភិបាលឬយោធាយួន កម្មាភិបាលយោធាកងឆ្មក់ឬកងឈ្លបខ្មែរត្រូវបង្ហាញនូវស្មារតីអន្តរជាតិនិយម គោរពគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងន័យជាសមភាព ហើយលើកលែងនូវ**

ការខុសឆ្គងបន្តិចបន្តួច និងភាពមិនគប្បីពីអ្នកដំណើរ ។ ចំពោះកម្មាភិបាល ឬយោធាវៀតណាម ប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់២៥ដែលធ្វើដំណើរគ្មានសំបុត្រស្នាម ត្រូវបញ្ជូនទៅកន្លែងដើមវិញ ។ តែបើអ្នកដំណើរឥតសំបុត្រស្នាមមកពីក្រៅតំបន់២៥ អ្នកនោះត្រូវឃត់ទុកដើម្បីសួរចម្លើយ ។ ក្នុងករណីនេះ ជនឃាត់ខ្លួនគួរតែត្រូវទទួលបាននូវការគួរសមរាក់ទាក់ ។ អាកប្បកិរិយាមិនល្អ ដូចជាការអួតអាង ការគំរាមកំហែង ឬការសងសឹកជាដើមត្រូវតែចៀសវាង ។"

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ខ្មែរក្រហមជាច្រើនកងឯកភាពបានចាប់ជីវិត និងធ្វើឃាតកម្មពួកកម្មាភិបាលវៀតកុងរួចទៅហើយនៅចុងឆ្នាំ១៩៧១ ។ មេខ្មែរកុម.ខ្លះ (ទំនងជាខ្មែរវៀតមិញដែលមិនត្រូវបានចូលក្នុងប.ក.ក.របស់ប៉ុលពត) បានពន្យល់ហេតុការណ៍ដល់សម្ពន្ធមិត្តយួនរបស់គេ ថាជាការជ្រៀតជ្រែករបស់ភ្នាក់ងារខ្មាំង ។ ឧទាហរណ៍: សំបុត្រមួយពីលេខាធិការបក្សថ្នាក់តំបន់ផ្ញើទៅប្រធានសម្ពន្ធការវៀតណាម បានបញ្ជាក់យ៉ាងនេះ:

"សមមិត្ត បាហាយ ជាទីគោរព!

ដោយមានសហការយ៉ាងជិតស្និទរវាងបក្សកុម្មុយនិស្តនៃប្រទេសទាំងពីរ កងកម្លាំងបដិវត្តខ្មែរបានរំដោះទឹកដីកម្ពុជាពាក់កណ្តាលហើយ ។ ប៉ុន្តែក្រៅពីការបានសម្រេចខាងផ្នែកយោធា ការប៉ះទង្គិចគ្នារវាងខ្មែរ និងកងឯកភាពជាមិត្តបានរីករាលដាលឡើងដែលជាហេតុបណ្តាលឲ្យកម្មាភិបាលនិងយោធាវៀតណាមមួយចំនួនស្លាប់ ជាពិសេសចាប់តាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧១មកទល់នឹងពេលនេះ ។ គេក៏ទើបតែនឹងដឹងពីឫសគល់នៃឧប្បត្តិហេតុនៅពេលថ្មីៗនេះដែរ នៅពេលដែលយើងបានរកឃើញថា អនត្តការ (ការបំផ្លិចបំផ្លាញដោយចេតនា) របស់ខ្មាំងបានបង្កប់នៅក្នុងកងឯកភាពជាមិត្ត និងទីភ្នាក់ងារជាច្រើនដើម្បីធ្វើអនត្តការនិងដើម្បីឲ្យមានការបាក់បែកគ្នារវាងមិត្តនិងមិត្ត ។"

មេខ្មែរក្រហមបានពិពណ៌នាអំពីហេតុការណ៍ជាក់ស្តែង ដែលបានកើតឡើងក្នុងឃាតកម្មរបស់"សមមិត្តវៀតណាម"ក្នុងពេលកន្លងទៅ ។ ពួកគេក៏បានអះអាងដែរថា: "ក្នុងករណីបែបនេះ យើងខ្ញុំក៏បានបញ្ជាជាបន្ទាន់ដែរ ឲ្យកងកម្លាំងរបស់យើងចាប់ខ្លួនជនដៃដល់យកទៅប្រហារជីវិតចោលហើយ" ។ ប៉ុន្តែនៅមានសញ្ញាជាច្រើនទៀតដែលបញ្ជាក់ពី **ភាពមិនលេងសើច** របស់ពួកខ្មែរក្រហមចំពោះបញ្ហានេះ:

"ខ្ញុំសូមពន្យល់ប្រាប់មិត្តថា បើមានហេតុការណ៍បែបនេះកើតឡើង គួរតែមិត្តរាយការណ៍មកអគ្គបញ្ជាការរបស់យើងដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា មិត្តមិនគប្បីនៅស្ងៀមចាំសងសឹកឡើយ ។ ធ្វើបែបនេះនាំឲ្យតែបែកបាក់គ្នាប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំយល់ថាជាការមិនសមស្របសោះក្នុងការដែលមិត្តបញ្ជាកងកម្លាំងរបស់ខ្លួនឲ្យមកប្រឆាំង

និងកងកម្លាំងយើងដែលបណ្ដាលឲ្យអន់ថយដល់អធិបតេយ្យភាពរបស់យើង ។ ទីបំផុត ដើម្បីរក្សាមិត្តភាពរវាងខ្មែរនិងវៀតណាម ខ្ញុំសុំស្នើរដល់មិត្តឲ្យរាយការណ៍មកខ្ញុំនូវគ្រប់ឧប្បត្តិហេតុដែលកើតមានឡើង ។ ខ្ញុំប្ដេជ្ញាថានឹងដាក់ទណ្ឌកម្មជាទម្ងន់ដល់អ្នកធ្វើខុស ។"

៦_ការខ្វែងគំនិតគ្នាលើយុទ្ធសាស្ត្រចរចាចំពោះរឿងវៀតណាម:

ថ្វីបើវាមិនមែនជាមូលហេតុនៃការដួលរលំរបស់គេក៏ដោយ សភាពខុសគ្នារវាងខ្មែរក្រហមនិងវៀតណាមចំពោះកិច្ចចរចាប្រកបដោយយុទ្ធសាស្ត្រនយោបាយ បានលេចចេញជារូបរាងឡើងគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍នៅទីបញ្ចប់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពនៅទីក្រុងប៉ារីស ក្នុងខែតុលា១៩៧២ ។ យួនកុម.ចង់ឲ្យខ្មែរក្រហមដើរតាមគំរូរបស់គេនិងចង់ឲ្យចរចាជាមួយស.រ.អ.និងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៣ ប្រទេសចិនដែលមេខ្មែរក្រហមចាត់ទុកថាជាមិត្ត ក៏ចូលចិត្តចង់ឲ្យមានកិច្ចចរចាគ្នានេះដែរ ។ ប៉ុន្តែ ខ្មែរក្រហមបានជំទាស់គ្រប់ការប៉ុនប៉ងទាំងឡាយដែលជាការផ្ដើមគំនិតរបស់យួននិងចិន ។ ឥរិយាបទរបស់ពួកខ្មែរក្រហម ដូចខៀវសំផននិងហ៊ូនិមបានបញ្ជាក់ គឺថាគ្មានការចរចានិងគ្មានការឈប់បាញ់គ្នានៅនឹងកន្លែងឡើយ គឺមានតែការប្រយុទ្ធដល់ទីបំផុតតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប៉ុន្តែសីហនុ ក្រោមឥទ្ធិពលជូអេនឡាយនិងផាំវ៉ាន់ដុង ទំនងជាមិនចូលរួមជាមួយនឹងការទាត់ចោលយ៉ាងដាច់អហង្ការរបស់ពួកខ្មែរក្រហមស្ដីពីកិច្ចចរចានិងការសម្រុះសម្រួលគ្នានេះឡើយ ។ បន្ទាប់ពីការចុះហត្ថលេខាស្ដីពីកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពវៀតណាមនៅទីក្រុងប៉ារីសក្នុងខែមករា១៩៧៣មក សីហនុបានធ្វើទស្សនកិច្ចនៅវៀតណាមខាងជើង ក្នុងនាមជាភាគីប្រតិភូដែលចូលរួមដោយមេខ្មែរក្រហម **អៀងសារី** និង**គាតជុន**ផងដែរ ។នៅក្នុងពិធីជប់លាងថ្ងៃត្រង់មួយ នាទីក្រុងហាណូយថ្ងៃ៣០មករា១៩៧៣ សីហនុបានប្រកាសថានយោបាយរបស់ហ្វ៊ុងដែលមានរូបទ្រង់ជាប្រធាន បានត្រូវកែប្រែដោយជាប់ទាក់ទិនទៅនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងឈប់បាញ់គ្នានៅវៀតណាម ។ យោងតាមអ្នកថ្លែងព័ត៌មាននៃទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានបារាំង (AFP) ពីរនាក់នៅពេលជប់លាងនោះ សម្ដេចសីហនុបានបញ្ជាក់ថា នយោបាយថ្មីរបស់ទ្រង់គឺ: "ការបើកផ្លូវទៅរកកិច្ចចរចាជាមួយស.រ.អ. ការកាត់បន្ថយនូវសកម្មភាពយោធារបស់ក្រុមតស៊ូខ្មែរ និងផ្ដល់ការលើកលែងទោសជាទូទៅនៅកម្ពុជា" ។

សីហនុក៏បានបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតដែរថា "បើស.រ.អ.ចង់លេងល្បែងមិត្តភាពជាមួយកម្ពុជាដែលជាប្រទេសឯករាជ្យនិងមិនចូលបក្សសម្ពន្ធនោះយើង នឹងអាចមានលទ្ធភាពឈោងទៅដល់ការសម្រុះសម្រួលមួយដ៏ចាប់រហ័សជាមួយរដ្ឋាភិបាលទីក្រុងវ៉ាស៊ិងតុន" ។ ប៉ុន្តែ សីហនុបានបន្ថែមថា: "លន់_ណុលនិងបនក្បត់របស់គេត្រូវតែដកថយ (ចូលនិវត្តន៍) បើសិនជាមានការព្រមព្រៀងបែបនោះ" ។ ជាទីបញ្ចប់ហើយសំខាន់បំផុត សីហនុបានទាមទារថា

នយោបាយថ្មីរបស់ទ្រង់បានត្រូវទទួលការគាំទ្រពេញបន្ទុកពីនាយករដ្ឋមន្ត្រីទីមួយចិន **ជូអេនឡាយ** និងពីនាយករដ្ឋ-មន្ត្រីទីមួយវៀតណាមខាងជើង **ផាំវ៉ាន់ដុង** ។ ប៉ុន្តែនយោបាយថ្មីនោះមិនត្រូវបានយល់ព្រមដោយមេខ្មែរក្រហមនៅក្នុងស្រុកឡើយ ។ នៅពេលក្រោយបន្តិចមកអង្គការដឹកនាំខ្មែរក្រហមហាក់ដូចជាបានឆ្លើយថា **ទេ** ។ នៅថ្ងៃ ១កុម្ភៈ វៀតណាមខាងជើងបានបញ្ជាក់ជាសាធារណៈ ថាគេនៅជាប់ជាមួយនឹងកិរិយាបទមិនសម្របសម្រួលដ៏រឹងត្អឹងដែលប្រកាសឡើងដោយសីហនុនៅខែមីនា១៩៧០ ។

ពួកខ្មែរក្រហមបានប្រានចោលនូវការគាំទ្ររបស់សីហនុ ចំពោះមាគ៌ានយោបាយឆ្ពោះទៅរកអំណាចដែលជាការជួយទៅនឹងបំណងរបស់វៀតណាមខាងជើងនិងចិន ។ នៅក្នុងសៀវភៅខ្មៅដែលបានចេញផ្សាយនៅខែកញ្ញា១៩៧៨ ដើម្បីបង្ហាញនូវជម្លោះរបស់គេជាមួយយួន ខ្មែរក្រហមបានអះអាងថា ពួកយួនបានខំរុញច្រានពួកគេនៅពេញឆ្នាំ១៩៧២ ហើយជាពិសេសនៅខែមករា១៩៧៣ ដើម្បីឱ្យពួកគេចរចាលើកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពនៅកម្ពុជា ។ យើងនឹងឃើញថា វៀតណាមមានមូលហេតុសមរម្យក្នុងការចង់ឱ្យមានកិច្ចចរចានៅកម្ពុជា ។

ការមិនចុះសម្រុងគ្នា ម្យ៉ាងរវាងខ្មែរក្រហម និងម្យ៉ាងទៀតរវាងវៀតណាមខាងជើងនិងចិនស្តីពីយុទ្ធសាស្ត្រនៃកិច្ចចរចា មិនបានពន្យល់អំពីយុទ្ធសាស្ត្រយោធាដ៏ចម្លែករបស់ខ្មែរក្រហមនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៣ទេ ។ ការចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងប៉ារីស ស្តីពីវៀតណាមនៅខែមករា១៩៧៣ បានបង្វែរការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់ស.រ.អ.ភាគច្រើនមកលើកម្ពុជាវិញ ។ នៅថ្ងៃ៣០មិថុនា ប្រធានាធិបតីនៃស.រ.អ.បានត្រូវបង្ខំដោយការគាបសង្កត់ពីសភាអាមេរិកាំងឱ្យចុះហត្ថលេខាលើច្បាប់មួយ ស្តីពីការបញ្ឈប់ប្រតិបត្តិការសឹករបស់អាមេរិកាំងនៅឥណ្ឌូចិននៅថ្ងៃ១៥ សីហា ។ នេះបានសេចក្តីថា ការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់អាមេរិកាំងត្រូវបញ្ចប់នៅថ្ងៃនោះឯង ។ ផ្ទុយទៅវិញ ខ្មែរក្រហមមិនបានរង់ចាំដល់ថ្ងៃកំណត់១៥សីហានោះទេ ពួកគេបែរជាបើកការវាយលុកដ៏ធំមួយសំរុកទៅលើទីក្រុងភ្នំពេញនៅខែកក្កដា ក្រោមការទម្លាក់គ្រាប់បែកដូចទឹកភ្លៀងពីស.រ.អ. ។

មិនមែនតែការវាយលុករបស់ខ្មែរក្រហមទទួលបរាជ័យប៉ុណ្ណោះទេ គឺវាបានទាំងបណ្តាលឱ្យមានការបាត់បង់ហិនហោចដ៏ធំធេងថែមទៀត ។ ហេតុអ្វីបានជាប.ក.ក.មិនពន្យាការវាយលុករហូតដល់ថ្ងៃ១៥សីហា ? កស្តុគាង់បានបញ្ជាក់ថា ពួកគេបានដាក់បញ្ជាដល់មេទ័ពរបស់គេថា ត្រូវវាយយកភ្នំពេញឱ្យបានមុនខែសីហា ដើម្បី"បញ្ជាក់ដល់ពិភពលោកថាពួកគេអាចផ្តួលរំលំ ស.រ.អ.បាន" ។ នេះចង់ផ្តល់មតិថា ការសម្រេចចិត្តរបស់ខ្មែរក្រហមគឺមិនមែនធ្វើឡើងតាមភាព **សមហេតុផល** ខាងផ្នែកកម្លាំងយោធាទេ តែគឺធ្វើឡើងតាមជំនឿផ្តាច់មុខនៃមនោគមន៍វិជ្ជាដែលគេស្រមៃថាជាគុណសម្បត្តិរបស់ខ្មែរកុម្មុយនិស្ត និងថាជាការប៉ិនប្រសប់របស់គេដើម្បីបង្អាប់មុខប.ក.វ. ។ បើ

ដូច្នោះមែន ការផ្ដល់មតិនេះបានបញ្ជាក់ឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតនូវបំណងនៃសេចក្ដីសម្រេចបណ្ដេញកងទ័ពនិងទីប្រឹក្សាយួនចេញនៅខែកញ្ញា១៩៧១ ។

៧-ការឃោសនារបស់ខ្មែរក្រហមដើម្បីបណ្ដេញវៀតណាមៈ

នៅពេលដែលសេចក្ដីសម្រេចចិត្តរបស់ថ្នាក់លើនៃប.ក.ក. ក្នុងការបណ្ដេញយួនចេញពីកម្ពុជាត្រូវបានដាក់ឲ្យអនុវត្តនៅឆ្នាំ១៩៧២មក វិធានការដែលគេប្រើជារឿយៗ គឺគេឲ្យកម្មាភិបាលនៃប.ក.ក.នៅក្នុងស្រុក (ឧទាហរណ៍ដូចជាពួកអ្នកដែលមិនបានទៅហ្វឹកហាត់នៅហាណូយ) ជាពិសេសកម្មាភិបាលថ្នាក់ភូមិភាគឬថ្នាក់តំបន់បើកកិច្ចចរចាជាមួយកងទ័ពឬកម្មាភិបាលបក្សរបស់យួន សុំឲ្យពួកគេថយចេញពីកម្ពុជា ។ បើយួនមិនព្រមចេញបាតុកម្មប្រជាជនមួយនឹងត្រូវរៀបចំឡើងដោយកម្មាភិបាលក្នុងស្រុកដើម្បីប្រឆាំងនឹងពួកគេ ។ បើធ្វើប៉ុណ្ណេះហើយយួនមិនព្រមចេញទៀត គេនឹងដេញដោយអាវុធម្ដង ។ ការប្រយុទ្ធគ្នាតែងកើតឡើងជារឿយៗនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧២និងពាក់កណ្ដាលឆ្នាំ១៩៧៣ ។

ចាប់ពីចុងឆ្នាំ១៩៧១រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៤ ប៉ុលពតបានធ្វើការបោសសំអាតជាសម្ងាត់មួយទៅលើពួក ១.វ.ម. ។ គេមិនដែលបានប្រកាសជាសាធារណៈទេអំពីរឿងនេះ ។ ជនរងគ្រោះត្រូវគេបោកបញ្ឆោតថា ទៅប្រជុំទៅរៀនសូត្រ ឬទៅចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យ រួចហើយត្រូវគេសម្លាប់ចោលដោយស្ងាត់ៗ ។ ការកិច្ចចាប់ចងនិងកម្ទេចពួក១.វ.ម.ត្រូវទទួលបន្ទុកដោយនគរបាល (សន្តិសុខ) ដែលជាសាខាមួយរបស់ប.ក.ក. ។

ថ្វីបើការបោសសំអាតពួក១.វ.ម.បានប្រព្រឹត្តទៅដោយលាក់មុខក៏ដោយ ក៏អាកប្បកិរិយារបស់ពួកខ្មែរក្រហមបានសំដែងចេញរួចទៅហើយចំពោះក្រុមខ្មែររបះបោរឯទៀត ។ តាមសំដីអ៊ិតសារិន ខ្មែរមិនមែនកុម្មុយនិស្តម្នាក់ ដែលបានចូលព្រៃជាមួយខ្មែរក្រហមក្នុងឆ្នាំ១៩៧២បាននិយាយថាៈ

> **"ចំពោះវៀតណាមខាងជើង ប.ក.ក.មានសហប្រតិបត្តិការជិតស្និទ្ធល្អណាស់ តែគេចូលចិត្តចិនក្រហមច្រើនជាង ។ ការមិនទុកចិត្តយួនខាងជើងតែងតែមាន គ្រាន់តែគេមិនសំដែងចេញប៉ុណ្ណោះ ។ ហ្វូយន់បាននិយាយថា ប.ក.ក.បានដឹងមុនរួចអស់ហើយ ហើយក៏បានប្រុងប្រៀបចំពោះគ្រោះថ្នាក់ពីពួកវ.ក.និងយួនខាងជើង ។ ប.ក.ក.មាននិន្នាការទៅខាងចិនក្រហមច្រើនជាង ។ គេឃើញចិនមានការគាំទ្រមិនប្រែប្រួល, មានប្រសិទ្ធិភាព និងមិនគិតផលប្រយោជន៍ ។ គេយកគំរូតាមចិនក្នុងការដឹកនាំ ។ គេគួរកត់សំគាល់ដែរថា កម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់នៃបក្សជាច្រើនសុទ្ធតែជាអ្នកសង្គមនិយមនិន្នាការចិន ។ បក្សក៏មើលឃើញផងដែរថា ប្រទេសចិនជាកូនជញ្ជីងសំរាប់ទប់ទល់នឹងគ្រោះថ្នាក់វៀតណាម" ។**